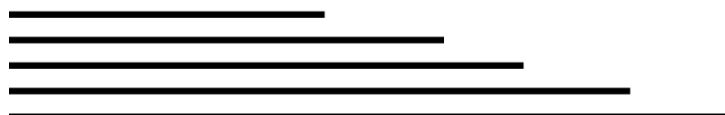

CENTAR ZA GRAĐANSKU SURADNJU, LIVNO

LOKALNI MONITOR

Izvještaj o radu
općinskih/gradskih vijeća i
uprava

za 2021./2022. godinu

- Zapadnohercegovačka županija (ŽZH/K8) - 4 općine/grada
- Hercegbosanska županija (HBŽ/K10) - 6 općina/gradova
- Grad Čapljina (HNŽ/HNK)

Projekt:

Promicanje sudjelovanja građana u lokalnoj samoupravi

Aktivnost:

Praćenje rada općinskih/gradskih vijeća

u Kantonima 8 i 10

(Županije Zapadnohercegovačka, Hercegbosanska i Grad Čapljina)

**Izvještaj za period januar/siječanj 2021. do
novembar/studeni 2022. godine**

Livno, novembar/studeni, 2022. godine

Izdavač

Centar za građansku suradnju, Livno

Autori

Asmir Orman
Ivona Mišković
monitori

Urednica

Zulka Baljak

Dizajn

CGS Livno

Tisak

Grafos d.o.o., Livno

Naklada

200 primjeraka

Sadržaj

Uvod	6
Pravni okvir	8
I Monitoring/praćenje rada općinskih/gradskih vijeća	9
- Izvještaj o radu 10 Općinskih/Gradskih vijeća za 2021. godinu	10
- Aktivnost vijećnika/ca u OV/GV s područja 11 općina/gradova za 2022. godinu	13
II Praćenje razine odgovornosti izvršne vlasti od strane OV/GV	31
III Komunikacija s građanima	32
IV Analiza istraživanja o participaciji građana/ki u lokalnoj upravi	34
Zaključci i preporuke	39

Objavlivanje ove brošure financirano je grantom Nacionalne zaklade za demokraciju. Mišljenja, nalazi i zaključci koji su ovdje navedeni pripadaju autorima i ne odražavaju nužno mišljenja, nalaze i zaključke Nacionalne zaklade za demokraciju.

This brochure was funded by a grant from the National Endowment for Democracy. The opinions, findings and conclusions stated herein are those of the authors and do not necessarily reflect those of the National Endowment for Democracy.

UVOD

Lokalni Monitor ima za cilj podizanje razine svijesti o značaju i standardima lokalne samouprave kod nositelja lokalne vlasti, građana i cjelokupne javnosti. Cilj monitoringa, praćenja rada lokalnih vlasti, je pružanje potpore općinskim/gradskim vlastima kako bi poboljšali učinkovitost i odgovornost u zastupanju interesa građana te stupanj informiranosti i sudjelovanja građana u procesima odlučivanja. Iako monitoring podrazumijeva ukazivanje na nedostatke i probleme, mi smo opredijeljeni za poticajni pristup, što znači da ćemo naglašavati primjere napretka i dobre prakse među općinskim/gradskim vijećima i upravama kao i među pojedinim službenicima i vijećnicima.

Pravo na lokalnu samoupravu sastavni je dio općih ljudskih prava i jedno od temeljnih opredjeljenja u osiguranju najviših standarda ljudskih prava i sloboda. Pri tome, lokalna vlast je najbliža i najvažnija građanima a neposredno je odgovorna za kreiranje sredine koja omogućava ekonomski razvoj i jako civilno društvo.

Koncept lokalne samouprave utvrđen je *Europskom poveljom o lokalnoj samoupravi* koju je Bosna i Hercegovina ratificirala 12.07.2002. godine, a podrazumijeva lokalnu samoupravu kao pravo i osposobljenost lokalnih organa vlasti da, u granicama zakona, uređuju i rukovode dijelom javnih poslova, na osnovu vlastite odgovornosti i u interesu lokalnog stanovništva. To prvenstveno znači da lokalna samouprava mora zadovoljiti potrebe građana i kvalitetno odgovoriti na svakodnevne i konstantne zahtjeve za pružanje usluga lokalnom stanovništvu.

Stanje lokalne samouprave u Bosni i Hercegovini danas nije zadovoljavajuće. Ovakvo stanje izravna je posljedica nepoznavanja i neprovođenja zakona BiH te standarda *Europske povelje o lokalnoj samoupravi*, u smislu raslojenog institucionalnog uređenja u kojem su općinama/gradovima oduzete određene nadležnosti kao i jakih trendova centralizacije vlasti, posebno u oblasti fiskalne politike. Navedeno ima negativne posljedice na mogućnosti i sposobnost lokalnih organa vlasti da adekvatno zadovolje potrebe i zahtjeve lokalnog stanovništva. Izvori financiranja lokalne samouprave nisu primjereni dužnostima i obvezama koje lokalnim vlastima propisuju zakoni. U tom kontekstu, obeshrabruje podatak da od ukupnog iznosa prikupljenih javnih prihoda u Bosni i Hercegovini, samo 8,42% (*manje od jedne desetine*) pripada lokalnim organima vlasti, što znači da je većina javnih prihoda koncentrirana u proračunima/budžetima viših nivoa vlasti (kantoni 51,48%, Federacija 36,20%, Direkcija za ceste 3,90%). Prema tome, obveze općina nisu u razmjeru s приходima; općine ne raspolažu vlastitim resursima niti dobivaju adekvatnu naknadu za korištenje istih; općine nemaju utjecaja na dodjelu koncesija na svom prostoru i ne mogu ostvariti pravo na regionalnu suradnju; općine nemaju pristup Ustavnom sudu BiH; suočene su sa nedostatkom domaćih stručnih kapaciteta; ne postoji posebna služba za lokalnu samoupravu u Federaciji BiH (niti u općinama) te nisu zaštićene financijski slabije općine.

Poseban problem predstavlja i nedostatak komunikacije između lokalnih organa vlasti na jednoj strani, te kantona/županija na drugoj, posebno u procedurama kreiranja i donošenja zakona i drugih propisa centralne vlasti koji ih se izravno tiču, naročito distribucije prihoda i povjeravanja dodatnih poslova. Efikasan sustav lokalne demokracije i poštivanje lokalne samouprave podrazumijeva sudjelovanje lokalnih zajednica u planiranju unutarnje politike i u pripremi zakona koji se odnose na njihove ovlasti.

Sudjelovanje građana ojačava rad lokalne uprave, doprinosi lokalnom razvoju, te poboljšava uvjete življenja za cijelu zajednicu. Stoga je važno uključiti najsuvremenija saznanja o participaciji građana u redovne procese odlučivanja. Korištenje iskustava i modela iz ovoga djelokruga koji se koriste u drugim zemljama i regijama može doprinijeti dugoročnoj

održivosti građanskog sudjelovanja na lokalnoj razini, te potaknuti konstruktivan dijalog između predstavnika vlasti i građana.

Centar za građansku suradnju primjenjuje participativne modele, te pouke iz svoga dugogodišnjeg iskustva u izgradnji partnerstva građana i vlasti kako bi razvili podršku kod lokalnih vlasti za participaciju građana. Kroz naše aktivnosti ističemo prednosti participativnog pristupa i podržavamo predstavnike lokalnih vlasti i građanskih grupa u izradi i korištenju ovakvoga modela.

Pored brojnih aspekata participacije, posebno naglašavamo monitoring rada općinskih/gradskih vijeća i općinskih/gradskih uprava, kao konstruktivni oblik dvosmjerne komunikacije. Pratiti rad lokalnih vlasti, analizirati rezultate, donijeti zaključke, informirati javnost o tome, te zagovarati promjene tamo gdje je potrebno; ovime se građani nameću kao partneri općinama u kreiranju i provedbi politika, a ovakvo partnerstvo je neophodno za kvalitetnu lokalnu samoupravu.

Ali kako prepoznati bitne informacije, kako postojeće informacije prezentirati na svima razumljiv način, kako izvući i prezentirati najrelevantnije zaključke, te kako identificirati prioritetne potrebe za promjenom i dalje je najveći izazov s kojim se ovaj proces suočava?

Centar za građansku suradnju pokrenuo je 2011. godine monitoring rada lokalnih vlasti u 10 općina (2 županije/kantona) s ciljem povećanja transparentnosti, efikasnosti i odgovornosti općinskih organa vlasti prema građanima. Mjesne zajednice i nevladine organizacije su aktivno uključene kao „monitori“, koji prate i izvještavaju o radu općinskih vlasti. Ulažemo u njihove vještine i kapacitete kako bi postali stalni i objektivni analitičari, te pronalazili kreativne načine za izvještavanje javnosti o radu lokalnih uprava i vijeća. Rezultati njihova rada su prikazani u ovoj publikaciji koju smo nazvali jednostavno *Lokalni Monitor*. Prikupljene informacije o radu općinskih uprava, vijeća i pojedinih službenika i vijećnika će se također predstaviti javnosti kao osnova za ozbiljnije i racionalnije odluke glasača o tome kome povjeriti svoj glas u budućnosti, te koje promjene žele vidjeti kao realizirane, od strane vijećnika, općinskog/gradskog vijeća i načelnika/gradonačelnika u svojim općinama.

„Demokracija počinje u gradovima i selima Europe. Nema demokracije bez lokalne demokracije.“

(Giovanni Di Stazzi, bivši predsjednik Kongresa lokalnih i regionalnih vlasti¹)

Centar za građansku suradnju (CGS), Livno je nevladina, neprofitna, vanstranačka organizacija osnovana u siječnju/januaru 1996. Temeljni cilj našega djelovanja je poticanje aktivnog sudjelovanja građana u procesima donošenja odluka i izgradnji boljeg standarda življenja u zajednici.

¹ Kongres lokalnih i regionalnih vlasti (CLRAE) je tijelo Vijeća Europe koga čine predstavnici lokalnih i regionalnih vlasti država članica. Kongres je zadužen za praćenje primjene Europske povelje o lokalnoj samoupravi u zemljama članicama. Za više informacija - <http://www.coe.int/t/congress>

PRAVNI OKVIR

Osnovni i najvažniji europski dokument iz oblasti lokalne samouprave je *Europska povelja o lokalnoj samoupravi*, usvojena od Vijeća Europe 1985. godine. Od tada su je ratificirale 43 države članice, a Bosna i Hercegovina je to učinila 2002. godine.

Europska povelja je postavila zajedničke evropske standarde za zaštitu i razvoj prava i sloboda lokalnih vlasti. Jedan od ključnih principa sadržanih u Povelji je **princip supsidijarnosti**, odnosno načelo da se javne ovlasti obavljaju na način da se preferira da pripadaju vlastima koje su najbliže građanima. Također je istaknuto načelo da nadležnosti koje su povjerene lokalnim zajednicama moraju biti, u pravilu, potpune i cjelovite. Osim ovih principa, Povelja obvezuje potpisnice da lokalnu samoupravu organiziraju tako da:

- garantiraju političku, administrativnu i finansijsku neovisnost lokalnim vlastima;
- pravo na lokalnu samoupravu bude *zakonsko* – a gdje god je moguće i *ustavno* – pravo;
- predstavnici lokalnih vlasti budu birani na *izborima*;
- lokalne vlasti uređuju i vode znatan obim *javnih poslova*.

Pored toga, Povelja sadrži i principe o zaštiti lokalnih granica, postojanju adekvatnih administrativnih struktura i resursa, ograničenju upravnog nadzora od strane centralnih vlasti i zakonskoj zaštiti prava na lokalnu samoupravu.

Osim *Europska povelja o lokalnoj samoupravi*, propisi kojima je u Bosni i Hercegovini regulirana lokalna samouprava su:

- Ustav Bosne i Hercegovine – općina, na žalost, nije ustavna kategorija na razini države;
- Ustav Federacije BiH – općina se spominje u dijelu o podjeli nadležnosti između Federacije i Kantona;
- Ustavi Kantona, npr. Ustav Kanton 10 u odjeljku V, od članka 55. do 74. regulira rad općinskih vlasti, te
- Zakon o načelima lokalne samouprave FBiH, (Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine broj 49, od 30.08.2006. godine.)

I Monitoring/praćenje rada općinskih/gradskih vijeća (zakonodavna funkcija)²

1. Funkcioniranje općinskih/gradskih vijeća (OV/GV)

Podrazumijeva monitoring i analizu kapaciteta OV/GV za realno planiranje i funkcioniranje, kako u smislu cjelokupnog programa rada, tako i pojedinačnih sjednica. Pored praćenja učinkovitosti rada vijećnika, fokusirali smo se i na sposobnosti povjerenstava OV, rada ključnih aktera kao što su tajnik OV/GV i predsjednik OV/GV, te pojednostavljivanje procedura OV/GV.

1.1 Program rada OV/GV – planiranje

Svih 10 OV/GV ima usvojen osnovni dokument: Poslovnik o radu OV/GV.

Važne aktivnosti i planovi iz Programa rada gradonačelnika /načelnika, javnih institucija i postojećih strategija grada/općine trebale bi se odražavati u godišnjem Programu rada

² Stručnjaci za lokalnu samoupravu smatraju da se često pogrešno govori o „podjeli vlasti na lokalnom nivou“, pa čak i o općinskom vijeću kao „zakonodavnoj vlasti“ na lokalnom nivou. Na lokalnom nivou se može govoriti samo o *podjeli funkcija*, odnosno o načelniku općine i općinskim službama kao nosiocima izvršne funkcije i općinskom vijeću kao predstavničkom tijelu koje donosi akte.

OV/GV. Međutim, ovo u praksi nije slučaj. Sve općine/gradovi imaju usvojen Program rada.

OV/GV nemaju razrađene promotivne aktivnosti za upoznavanje građana sa sadržajem programa rada. Na primjer, osam općina/gradova koriste službene web stranice na kojima objavljuju godišnje Programe rada OV/GV, i ako imaju promotivne aktivnosti one nisu kontinuirane.

Izveštaj o radu Općinskih/Gradskih vijeća za 2021. godinu

Kada je u pitanju informiranje građana putem službenih općinskih/gradskih web stranica, općine Glamoč, Drvar i Bosansko Grahovo nepravovremeno plasiraju informacije svojim građanima/kama, stranice se ne ažuriraju redovno. Općine koje imaju web stranice, uglavnom ažuriraju informacija na vrijeme i u većini slučajeva služe kao servis građanima, a to su službene web stranice: općina Kupres, Tomislavgrad, Posušje i Grude te gradova Livno, Ljubuški, Široki Brijeg, Čapljina i Stolac, koje služe kao pozitivni primjeri.

Kada govorimo o planiranju i izradi godišnjeg Programa rada OV/GV, možemo utvrditi da zakonodavna funkcije vlasti nema realno planiranje, nego ad-hoc pristup predlaganju i usvajanju odluka, što je vidljivo iz naredne tabele za 2021. godinu:

Livnjski kanton						
Redni broj	Općina	Planirane odluke	Usvojene planirane odluke	Neusvojene planirane odluke	Izvanredne odluke	Ukupno usvojenih odluka
1.	Livno	68	38	30	8	46
2.	Tomislavgrad	8	6	2	44	50
3.	Kupres	13	4	9	20	24
4.	Glamoč	44	44	0	0	44
5.	B. Grahovo	6	1	5	49	50
6.	Drvar	42	20	22	10	30
Zapadnohercegovački kanton						
7.	Posušje	2+2	2+49*	0	28	79
8.	Grude	2**	2	0	42	44
9.	Široki Brijeg	13	13	0	21	34
10.	Ljubuški	22	11+10***	8	42	63

* - Odluke iz imovinsko pravnih poslova, Odluke prostornog uređenja i zaštite okoliša;

** - U programu rada piše da će se odluke donositi u skladu sa zakonom;

*** - Oduke o određivanju građevinskog zemljišta u državnom vlasništvu, Odluka o izmjeni i dopuni Odluke o provođenju Urbanističkog plana Grada Ljubuškog, Odluka o pokretanju postupka dodjele koncesija za korištenje poljoprivrednog zemljišta na području Grada Ljubuškog.

Iz tabele je vidljivo da je većina općinska/gradska vijeća tijekom promatranog perioda, kao i prethodnih godina, usvojila neusporedivo veći broj izvanrednih nego redovitih planiranih odluka predviđenih Programom rada. Vidljivo je da se Program rada za jednu godinu usvaja bez jasne vizije i saznanja o potrebama stanovnika/ca općine, odnosno samo kako bi Program rada imali na broju.

Preporuka: Općinska/gradska vijeća moraju ozbiljnije i objektivnije, na realnoj osnovi, potrebama stanovnika i strategiji razvoja izraditi Program rada odnosno planirati odluke. Potrebno je i održavanje tematskih sjednica i informiranje o temama koje čak i nisu u djelokrugu rada OV/GV, jer OV/GV ima dužnost da ukazuje na problematiku za koju su nadležne više razine vlasti.

1.2 Održavanje sjednica OV/GV

Sjednice OV/GV se održavaju, uglavnom, sukladno Zakonu i Poslovniku o radu OV/GV što osiguravaju tajnik/ca i predsjednik/ca OV/GV (odgovornosti tajnika OV/GV i stručne službe su pojašnjene u opisima poslova).

Predsjednik i vijećnici OV/GV samo početkom mandata imaju namjensku, stručnu obuku ili usavršavanje i to u organizaciji OSCE-a (OESS-a). Grad Livno ima planiranu namjensku, stručnu obuku, ali je problem što se ona održava tijekom sjednice, kao dio dnevnog reda, te se na taj način sami vijećnici ne mogu dovoljno kvalitetno informirati o određenoj problematici. Kao pozitivan primjer ističemo profesionalno usavršavanje vijećnika OV Tomislavgrad, koje je organiziralo predavanje za vijećnike, neovisno o održavanju sjednice OV, te jedino kao takvo može biti kvalitetno pripremljeno i proširiti znanje samih vijećnika iz određene oblasti.

1.3 Priprema Sjednica OV/GV i provjera zakonitosti

Svi materijali za sjednice OV/GV vijećnicima se uglavnom dostavljaju na vrijeme sukladno Poslovniku o radu OV/GV uz neke izuzetke gdje se materijali za sjednicu OV uruče vijećnicima tijekom same sjednici, te su oni u nemogućnosti objektivno raspravljati i donositi odluke.

Na sjednicama OV/GV, mogu se čuti primjedbe vijećnika kako ne dobivaju pravovremeno cjelovit materijal za sjednicu, a kvalitetno proučavanje materijala se ne može odvijati tijekom sjednice.

Sjednice su opterećene prevelikim brojem točaka dnevnog reda i trebale bi se češće održavati kako bi vijećnici imali vremena analizirati dostavljene dokumente i provesti kvalitetnu raspravu. Sjednice koje predugo traju, dovode do umora i pada koncentracije vijećnika. Događa se da vijećnici ne znaju za što glasuju i koju odluku usvajaju.

Sjednice Kolegija OV/GV se zakazuju prije sjednice OV/GV a zapisnici se dostavljaju OV/GV. Povjerenstvo za propise OV/GV i tajnik OV/GV trebali bi ispitivati opravdanost i zakonitost odluka koje dostavlja izvršna vlast jer su prema Zakonu odgovorni i jedni i drugi. Ovo se u praksi ne događa - čak u nekim OV/GV tvrde da je za zakonitost odluka odgovorna samo izvršna vlast tj. predlagač i da OV/GV sa zakonitošću nema ništa. Nepoznavanje Zakona i drugih propisa od strane vijećnika OV, ostavlja mogućnost izvršnoj općinskoj vlast da na ovaj način manipulira Općinskim/gradskim vijećem servirajući često netočne ili „frizirane“ informacije.

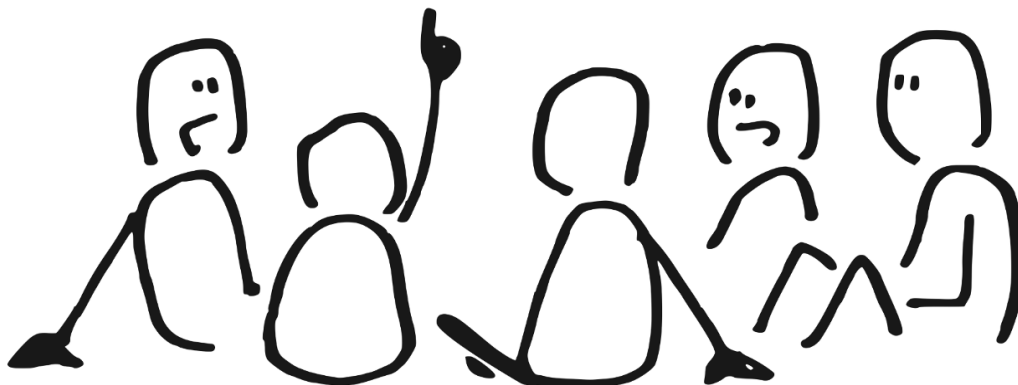
1.4 Sudjelovanje vijećnika u radu sjednica OV/GV

Vijećnici tijekom 2021./2022. godine nisu imali organiziranu obuku niti sudjelovali na skupovima za stručno usavršavanje.

Sva OV/GV vode evidenciju o nazočnosti i glasovanju vijećnika, ali ove informacije nisu dostupne javnosti. Ono što je vrlo bitno naglasiti jeste da bi zapisnici sa sjednica općinskih/gradskih vijeća, nakon usvajanja, trebali biti javni dokumenti, i trebaju biti postavljeni na službenim web stranicama, tako da su dostupni svim građanima. Također, svi dokumenti unutar općina (statuti, odluke, pravilnici, zapisnici, upiti...) na zahtjev građana, trebaju biti dostavljeni u obliku informacije. Događa se da sami vijećnici/ce ne dobiju odgovor u pisanom obliku od nadležnih službi, iako načelnik/gradonačelnik da će službe dostaviti odgovor.

U njihovo ime govore predsjednici klubova njihovih stranaka. Glasuju samo prema instrukcijama svojih stranaka i rijetko se događa da se netko osmjeli glasovati protivno tim instrukcijama. U samom promatranju rada OV-a može se primijetiti da pojedini vijećnici čekaju da vide kako će glasati predsjednici kluba stranke, te nakon toga „dižu ruku“. Dajući generalnu ocjenu, možemo reći da općinskim/gradskim vijećima upravljaju političke stranke, a ne vijećnici kao odgovorni i izabrani građani. U većini slučajeva ne zastupaju interese građana nego interes svoje stranke. Vijećnici, kao i građani koje zastupaju moraju biti svjesni da mandati nisu u vlasništvu stranaka, nego vijećnika imenom i prezimenom, te sami vijećnici, OV i načelnici zajedno sa svojim službama, moraju zastupati interese građana, a nipošto vlastite – osobne interese.

Odluke donesene u 2021. godini od strane vijećnika/ca sukladne su nadležnostima OV/GV.

Aktivnost vijećnika/ca u OV/GV s područja 11 općina/gradova za 2022. godinu

Aktivni vijećnik/ca je onaj vijećnik koji na svakoj ili skoro svakoj sjednici sudjeluje u radu, postavlja pitanja, daje prijedloge, diskutira i dr.

Srednje aktivni vijećnik/ca je onaj vijećnik je vijećnik, koji sve radi kao i aktivni vijećnik, ali nema taj kontinuitet, npr. na pojedinim sjednicama je aktivan, a na drugim pasivan.

Neaktivni vijećnik/ca je onaj vijećnik koji je sudjelovao u raspravama, postavljao pitanja samo na nekoliko sjednica, ovdje smo uvrstili vijećnike/ce koji su se do pet puta javili u periodu od jedne godine.

Vijećnik/ca koji se nikada nije javio za riječ, uglavnom dolaze na sjednice, ali ne sudjeluju u raspravama, ne postavljaju pitanja, ne repliciraju i dr.

Livnjski kanton						
R.B.	Općina/Grad	Ukupan broj vijećnika/ca	Broj aktivnih vijećnika/ca	Broj srednje aktivnih vijećnika/ca	Broj neaktivnih vijećnika/ca	Broj vijećnika/ca koji se nikada nisu javili za riječ
1.	Livno	31	8	5	10	8
2.	Tomislavgrad	25	11	3	10	1
3.	Kupres	17	3	7	1	6
4.	Glamoč	15	5	2	2	6
5.	B. Grahovo	15	3	3	8	1
6.	Drvar	17	11	1	3	2
Zapadnohercegovački kanton						
7.	Posušje	25	6	1	9	9
8.	Grude	25	8	2	10	5
9.	Široki Brijeg	25	5	/	11	9
10.	Ljubuški	25	2	/	6	17
Hercegovačko-neretvanski kanton						
11.	Čapljina	25	8	2	6	9
	UKUPNO	245	70	26	76	73

Kada je riječ o sudjelovanju vijećnika na sjednicama OV/GV možemo ih podijeliti na aktivne, srednje aktivne, neaktivne i one koji se u godinu dana mandata nikad nisu javili za riječ.

- **Aktivnih vijećnika/ca je 70 od ukupno 245 ili 28,57%. Oni se informiraju prije početka sjednica, pročitaju materijale, diskusije su suvisle, korisne, nema neprovjerenih informacija i nema nepovezanih diskusija izvan dnevnoga reda.**
- **Srednje ili povremeno aktivnih vijećnika/ca je 26 ili 10,61%, to znači da se na sjednici jave jednom ili su na nekim sjednicama aktivni, dok su na drugim sjednicama pasivni.**
- **149 ili 60,82% vijećnika/ca je neaktivno odnosno pasivno (76 vijećnika/ca su se za godinu dana mandata javili za riječ samo jednom ili nekoliko puta, a čak 73 vijećnika/ca se nikada nije javilo za riječ).**

Monitoring aktivnosti vijećnika Općinskog vijeća Bosansko Grahovo

Period monitoringa: 1.1. – 15.11.2022.

Stručna služba Općinskog vijeća Bosansko Grahovo uglavnom dostavlja odgovore na upite i zahtjeve, sjednice OV se nigdje ne prenose i ne emitiraju.

R.B.	Ime i prezime	Prisustvo/ odsustvo	Diskusije	Replike	Pitanja vijećnika/ce	Prijedlozi vijećnika/ca
1.	Sladana Čeko	prisutna na svim sjednicama	6	0	0	0
2.	Darko Sarić	prisutan na svim sjednicama	1	0	0	1
3.	Jelena Bikić	prisutna na svim sjednicama	2	0	0	0
4.	Snježana Galić	prisutna na svim sjednicama	3	0	3	1
5.	Milorad Ivetić	nije bio prisutan na četiri sjednici	0	0	1	0
6.	Ratko Rosić	jedno nenajavljeno odsustvo na prvoj sjednici	3	0	1	0
7.	Milan Bošković	prisutan na svim sjednicama	9	0	8	1
8.	Boško Zivlak	nije bio prisutan na jednoj sjednici	4	0	1	0
9.	Nikola Šormaz	nije bio prisutan na šest sjednica	1	0	0	0
10.	Borislav Štrbac	dva nenajavljena odsustva na sjednicama	0	1	0	1
11.	Milorad Gligić	prisutan na svim sjednicama	9	9	8	1
12.	Milorad Damjanović	nije bio prisutan na četiri sjednice	7	0	0	0
13.	Zoran Rudić	prisutan na svim sjednicama	1	0	1	0
14.	Veselin Vujatović	prisutan na svim sjednicama	13	0	1	1
15.	Miodrag Galiot	prisutan na svim sjednicama	0	0	0	0

Monitoring aktivnosti vijećnika/ca Gradskog vijeća Livno

Period monitoringa: 1.1. – 15.11.2022.

Od stručne službe Gradskog vijeća Livno ne dobijemo odgovore na upite i zahtjeve, sjednice GV su se ranije prenosile na Radiju Livno, ali se trenutnom odlukom Vijeća ne prenose nigdje.

R.B.	Ime i prezime	Prisustvo/ odsustvo	Kasnio/la -Otišao/la prije kraja sjednice	Diskusije	Replike	Pitanja vijećnika/ca	Inicijative	Prijedlozi vijećnika/ca
1.	Josip Gelo	prisutan na svim sjednicama	0	15	4	1	1	3
2.	Nikola Knez	prisutan na svim sjednicama	0	3	0	2	0	0
3.	Ivan Periša	prisutan na svim sjednicama	0	8	6	1	0	0
4.	Ivica Vukadin	prisutan na svim sjednicama	0	8	3	0	0	0
5.	Toni Radić	najavljeno odsustvo s tri sjednice	0	0	0	0	0	0
6.	Mario Ivković	prisutan na svim sjednicama	0	0	0	0	0	0
7.	Goran Pravdić	prisutan na svim sjednicama	kasnio ukupno 25 min na sjednice	2	0	0	0	0
8.	Ilija Mihaljević	prisutan na svim sjednicama	0	0	0	0	0	0
9.	Ivan Vujeva	prisutan na svim sjednicama	0	2	0	0	0	1
10.	Ante Anić	prisutan na svim sjednicama	0	3	0	2	0	0
11.	Glorija Ljivoić	prisutan na svim sjednicama	0	4	0	4	0	0
12.	Iva Krišto	prisutna na svim sjednicama	0	12	0	8	0	1
13.	Ivan Penić	najavljeno odsustvo s jedne sjednice	0	7	0	2	0	0
14.	Anđela Damjanović	prisutna na svim sjednicama	kasnila ukupno 35 min na sjednice	0	0	0	0	0

15.	Danica Marijan	nenajavljeno odsustvo s dvije sjednice	kasnila ukupno 45 min na sjednice	0	0	0	0	0
16.	Luka Vujeva	nenajavljeno odsustvo s dvije sjednice	kasnio ukupno 260 min na sjednice	2	0	1	0	0
17.	Mate Vukadin	nenajavljeno odsustvo s dvije sjednice	0	0	0	0	0	0
18.	Domagoj Mamić	prisutan na svim sjednicama	0	1	0	1	0	0
19.	Irena Bilić	prisutna na svim sjednicama	0	0	0	0	0	0
20.	Ivica Brešić	prisutan na svim sjednicama	kasnio ukupno 30 min na sjednice	37	6	11	1	6
21.	Tomislav Pervan	prisutan na svim sjednicama	kasnio ukupno 45 min na sjednice	0	0	0	0	0
22.	Mirko Krivić	prisutan na svim sjednicama	kasnio ukupno 25 min na sjednice	11	2	6	1	5
23.	Kristina Mandić	prisutna na svim sjednicama	0	10	1	1	1	2
24.	Sead Hadžijahić	prisutan na svim sjednicama	kasnio ukupno 85 min na sjednice	9	0	0	0	2
25.	Ibrahim Velić	prisutan na svim sjednicama	0	2	0	1	0	0
26.	Sabahudin Čupo	prisutan na svim sjednicama	0	2	1	0	0	0
27.	Jandre Hrgić	prisutan na svim sjednicama	0	9	0	4	0	2
28.	Snježana Teklić	prisutan na svim sjednicama	kasnila ukupno 35 min na sjednice	2	2	0	0	0
29.	Božo Marijan	najavljeno odsustvo s tri sjednice	0	1	0	0	0	0
30.	Hana Milak	najavljeno odsustvo s jedne sjednice	0	4	6	8	1	4
31.	Martin Brdar	prisutan na svim sjednicama	0	3	0	2	0	1

Monitoring aktivnosti vijećnika/ca Općinskog vijeća Tomislavgrad

Period monitoringa: 1.1. – 15.11.2022.

Stručna služba Općinskog vijeća Tomislavgrad redovno dostavlja pozive i materijale putem e-maila, na sve upite i zahtjeve uredno dostavljaju odgovor, sjednice OV se prenose uživo na Radio Tomislavgrad.

R.B.	Ime i prezime	Najavljeno odsustvo	Pravio/la duže pauze	Kasnio/la – Otišao/la prije kraja sjednice	Diskusije	Replike	Ispravak netočnog navoda	Pitanja vijećnika	Prijedlozi vijećnika
1.	Ilija Papić	prisutan na svim sjednicama	0	0	17	10	0	2	0
2.	Zijad Hadžić	prisutan na svim sjednicama	0	0	23	0	0	2	0
3.	Ante Đikić	prisutan na svim sjednicama	0	0	9	5	1	7	0
4.	Ante Kutleša	prisutan na svim sjednicama	0	0	3	1	0	0	0
5.	Ante Romić	prisutan na svim sjednicama	15 min	kasnio 46 min	3	0	1	3	0
6.	Ante Vukadin	prisutan na svim sjednicama	0	0	6	5	0	8	0
7.	Ivan Baković	prisutan na svim sjednicama	0	0	2	0	0	0	0
8.	Josip Bagarić	prisutan na svim sjednicama	0	0	1	0	0	1	0
9.	Luka Krstanović	prisutan na svim sjednicama	0	0	13	5	0	6	0
10.	Ljuba Radoš	najavljeno odsustvo s jedne sjednice	0	0	1	1	0	0	0
11.	Ivan Letica	najavljeno odsustvo s jedne sjednice	0	0	0	0	0	0	0
12.	Matej Jurić	prisutan na svim sjednicama	0	kasnio 19 min	6	2	0	3	0
13.	Milica Skočibušić	prisutna na svim sjednicama	0	0	7	0	0	12	0
14.	Ante Ćurčić	prisutan na svim sjednicama	0	kasnio 108 min	2	0	0	0	0

15.	Anto Pašalić	najavljeno odsustvo s jedne sjednice	0	119 min kasnio, odlazio ukupno 159 min prije kraja sjednica	4	1	0	8	1
16.	Jerko Mioč	prisutan na svim sjednicama	0	kasnio 178 min	28	10	0	14	1
17.	Josip Tokić	prisutan na svim sjednicama	8 min	kasnio 402 min	1	0	0	0	0
18.	Katarina Madunić	prisutna na svim sjednicama	0	kasnio 42 min	0	1	0	1	0
19.	Tomislav Delač	najavljeno odsustvo s jedne sjednice	70 min	kasnio 40 min	8	6	0	11	0
20.	Dario Bagarić - Franjo Brajko	najavljeno odsustvo s dvije sjednice	0	0	1	0	0	3	0
21.	Ivan Perić	prisutan na svim sjednicama	125 min	kasnio ukupno 338 min	6	4	0	18	2
22.	Marija Čavar	prisutna na svim sjednicama	0	otišla prije kraja sjednice ukupno 208 min	2	2	0	13	1
23.	Petar Radoš	prisutan na svim sjednicama	22 min	0	1	2	0	7	1
24.	Ivana Jurič	prisutna na svim sjednicama	0	0	1	0	0	1	0
25.	Ivica Kelava	prisutan na svim sjednicama	0	kasnio 5 min, odlazio ukupno 75 min prije kraja sjednica	15	12	0	21	4

Monitoring aktivnosti vijećnika/ca Općinskog vijeća Kupres

Period monitoringa: 1.1. – 15.11.2022.

Stručna služba Općinskog vijeća Kupres uredno dostavlja putem e-maila pozive i materijale za sjednice, također, dostavljaju i odgovore na upite i zahtjeve, sjednice OV se prenose uživo na Radio Kupres.

R.B.	Ime i prezime	Prisustvo/odsustvo	Otišao/la prije kraja sjednice	Diskusije	Pitanja vijećnika/ca	Prijedlozi vijećnika/ ca	Replike
1.	Ivan Ćosić	prisutan na svim sjednicama	0	6	0	0	0
2.	Antonija Raič	najavljeno odsustvo s jedne sjednice	0	0	0	0	0
3.	Zoran Lovrić	najavljeno odsustvo s jedne sjednice	0	5	2	0	6
4.	Mario Bagarić	prisutan na svim sjednicama	5 min	1	1	8	0
5.	Biljana Dumančić	prisutna na svim sjednicama	0	4	1	0	1
6.	Perica Romić	prisutan na svim sjednicama	0	6	4	0	0
7.	Valentina Lozančić	prisutna na svim sjednicama	0	5	2	1	0
8.	Ante Galić	prisutan na svim sjednicama	0	0	0	0	0
9.	Ilija Jezidžić	prisutan na svim sjednicama	0	0	0	0	0
10.	Ivan Bulut	prisutan na svim sjednicama	0	0	0	0	0
11.	Ivan Šimić	najavljeno odsustvo s tri sjednice	0	0	0	0	0
12.	Suzana Lozančić	prisutna na svim sjednicama	0	4	0	0	3
13.	Marijan Rebrina	prisutan na svim sjednicama	0	12	10	6	11
14.	Vedrana Jurić	najavljeno odsustvo s jedne sjednice	0	1	1	0	1
15.	Josip Raštegorac	prisutan na svim sjednicama	115 min	1	2	1	2
16.	Zoran Mišić	prisutan na svim sjednicama	0	16	0	0	0
17.	Safet Pilić	prisutan na svim sjednicama	0	0	0	0	0

Monitoring aktivnosti vijećnika Općinskog vijeća Glamoč

Period monitoringa: 1.1. – 15.11.2022.

Stručna služba Općinskog vijeća Glamoč uglavnom dostavlja odgovore na upite i zahtjeve, sjednice OV se nigdje ne prenose i ne emitiraju.

R.B.	Ime i prezime	Prisustvo/ odsustvo	Otišao/la prije kraja sjednice	Diskusije	Replike
1.	Marko Damjanović	prisutan na svim sjednicama	0	33	20
2.	Emira Karača	prisutna na svim sjednicama	0	27	16
3.	Petar Škrbić	prisutan na svim sjednicama	0	0	0
4.	Amela Saltaga	prisutan na svim sjednicama	otišao prije kraja 13. sjednice	0	0
5.	Nikola Srdić	najavljeno odsustvo na 14. sjednici	otišao prije kraja 13. sjednice	6	6
6.	Vanja Perduh	prisutan na svim sjednicama	0	0	0
7.	Antun Zolota	najavljeno odsustvo na 14. sjednici	0	12	0
8.	Ante Milošević	najavljeno odsustvo na 12. i 14. sjednici	0	7	1
9.	Enver Smajić	prisutan na svim sjednicama	0	0	0
10.	Lazarela Duvnjak	prisutna na svim sjednicama	0	0	0
11.	Slobodan Paštar	prisutan na svim sjednicama, kasnio ukupno 120 min na sjednice	otišao prije kraja 13. sjednice	0	0
12.	Ivica Jurić	prisutan na svim sjednicama	0	2	0
13.	Perica Grabovac	prisutan na svim sjednicama	0	15	20
14.	Boris Lukajić	prisutan na svim sjednicama	0	6	3
15.	Semir Zeljković	prisutan na svim sjednicama	0	3	0

U periodu od 1.7. do 15.11.2022. godine Općinsko vijeće Glamoč je održalo samo jednu on-line sjednicu koja je trajala par minuta.

Monitoring aktivnosti vijećnika Općinskog vijeća Drvar

Period monitoringa: 1.1. – 15.11.2022.

Stručna služba Općinskog vijeća Drvar uglavnom dostavlja odgovore na upite i zahtjeve, sjednice OV se nigdje ne prenose i ne emitiraju.

R.B.	Ime i prezime	Prisustvo/ odsustvo	Kasnio/la	Diskusije	Replike	Pitanja vijećnika/ce	Prijedlozi vijećnika/ca	Diskusije izvan dnevnog reda
1.	Miloš Kralj	prisutan na svim sjednicama	0	37	0	0	10	0
2.	Stevan Marić	najavljeno odsustvo s jedne sjednice	0	5	0	0	1	2
3.	Radenko Ševo	prisutan na svim sjednicama	0	0	0	0	0	1
4.	Milan Kunić	prisutan na svim sjednicama	0	6	0	3	5	0
5.	Bojana Škrbić-Šobot	prisutna na svim sjednicama	0	7	0	6	3	0
6.	Gorana Tankosić	najavljeno odsustvo s jedne sjednice	0	1	0	0	2	0
7.	Vanja Krneta	najavljeno odsustvo s jedne sjednice	0	38	0	6	22	0
8.	Nataša Radun	najavljeno odsustvo s jedne sjednice	0	0	0	0	0	0
9.	Miroslav Jaglica	prisutan na svim sjednicama	0	30	5	5	1	0
10.	Bojan Zdrnja	najavljeno odsustvo s dvije sjednice	30 min	9	0	0	4	0
11.	Jadranka Boltić	prisutna na svim sjednicama	0	10	0	4	0	0
12.	Dragana Polić	najavljeno odsustvo s osam sjednica	0	0	0	0	0	0
13.	Nemanja Dragaš	prisutan na svim sjednicama	0	3	0	34	2	0
14.	Stijepo Vukančić	najavljeno odsustvo s jedne sjednice	355 min	32	5	6	10	0
15.	Berislav Bonjak	prisutan na svim sjednicama	0	3	0	0	0	0
16.	Milan Balaban	najavljeno odsustvo s jedne sjednice	128 min	41	4	1	8	0
17.	Aleksandra Prpa	prisutna na svim sjednicama	0	10	0	0	6	0

Monitoring aktivnosti vijećnika/ca Općinskog vijeća Grude

Period monitoringa: 1.1 – 15.11.2022.

Stručna služba Općinskog vijeća Grude redovno dostavlja pozive i materijale putem e-maila, na sve upite i zahtjeve uredno odgovaraju, a sjednice OV Grude se prenose preko live streaminga u video formatu na službenom YouTube kanalu Općine Grude.

B.R.	Ime i prezime	Otišao/la prije kraja sjednice	Diskusije	Replike	Ispravak netočnog navoda	Pitanja vijećnika/ca	Prijedlozi vijećnika/ca
1.	Franka Leko	0	11	0	0	1	0
2.	Nives Tomas	0	2	1	0	0	0
3.	Daniela Perić	0	3	0	0	5	0
4.	Andelka Zucić	0	0	0	0	0	0
5.	Jure Pandžić	0	0	0	0	1	0
6.	Mate Vrdoljak	0	4	0	0	0	0
7.	Frano Pandžić	0	1	0	0	0	0
8.	Zoran Vlašić	0	0	0	0	2	0
9.	Miro Palac	0	12	1	0	1	0
10.	Ivana Prlić	0	2	0	0	1	0
11.	Danijela Marijanović	0	0	0	0	2	0
12.	Marko Boban	0	5	1	1	3	0
13.	Ivica Palac	0	0	0	0	0	0
14.	Ivan Žulj	0	1	0	0	0	0
15.	Tomislav Paradžik	0	1	0	0	0	0
16.	Mladen Brzica	0	0	0	0	0	0
17.	Marija Čepo	0	6	0	0	0	0
18.	Tomislav Bandić	0	23	11	7	27	5
19.	Ivan Pandžić	0	4	3	2	14	0
20.	Nedjeljko Pandžić	0	3	0	0	30	1
21.	Ivan Tomić	0	2	0	0	2	0
22.	Julija Tomas	0	0	0	0	0	0
23.	Dragan Iličić	35 min	0	0	0	0	0
24.	Vlado Rašić	0	8	1	0	11	1
25.	Ivan Lukenda	0	1	0	0	3	0

Monitoring aktivnosti vijećnika Općinskog vijeća Posušje

Period monitoringa: 1.1. – 15.11.2022.

Stručna služba Općinskog vijeća Posušje redovno dostavlja pozive i materijale putem e-maila, na sve upite i zahtjeve uredno odgovaraju, a sjednice OV Posušje se snimaju i emitiraju isti dan u poslijepodnevnom terminu na Radio Posušje.

B.R.	Ime i prezime	Prisustvo/ odsustvo	Kasnio/la – Otišao/la prije kraja sjednice	Diskusije	Replike	Ispravak netočnog navoda	Pitanja vijećnika/ ca	Inicijative	Prijedlozi vijećnika/ ca
1.	Ivan Lončar	prisutan na svim sjednicama	0	40	2	1	2	0	5
2.	Zvonimir Širić	prisutan na svim sjednicama	0	16	2	0	0	0	0
3.	Boženka Šušnjar	najavljeno odsustvo s jedne sjednice	kasnila ukupno 183 min	0	0	0	0	0	0
4.	Željka Šego	prisutna na svim sjednicama	0	1	0	0	1	0	0
5.	Anamaria Begić	najavljeno odsustvo s jedne sjednice	0	1	0	0	1	0	1
6.	Blaženka Begić	najavljeno odsustvo s jedne sjednice	otišao ukupno 85 min prije kraja sjednica	0	0	0	0	0	0
7.	Vinko Begić	prisutan na svim sjednicama	0	0	0	0	1	0	0
8.	Ivan Bešlić	prisutan na svim sjednicama	0	1	0	0	3	0	0
9.	Jozo Bešlić	najavljeno odsustvo s četiri sjednice	0	0	0	0	0	0	0
10.	Petar Boban	najavljeno odsustvo s jedne sjednice	kasnio ukupno 16 min, otišao ukupno 47 min prije kraja sjednica	3	0	0	2	0	1
11.	Ivan-Josip Boras	prisutan na svim sjednicama	0	0	0	0	0	0	0
12.	Frano Grbeša	prisutan na svim sjednicama	otišao ukupno 136 min prije kraja sjednica	0	0	0	2	0	0
13.	Marija Grubišić	prisutna na svim sjednicama	0	0	0	0	0	0	0

14.	Mario Knezović	prisutan na svim sjednicama	otišao ukupno 17 min prije kraja sjednica	2	3	0	0	0	0
15.	Vedran Mandurić	najavljeno odsustvo s četiri sjednice	0	0	0	0	0	0	0
16.	Ruža Magdalena Markota	najavljeno odsustvo s jedne sjednice	0	0	0	0	0	0	0
17.	Kristina Milas	prisutna na svim sjednicama	0	2	0	0	1	0	0
18.	Josip Nenadić	najavljeno odsustvo s pet sjednice	0	0	0	0	0	0	0
19.	Josip Petrović	najavljeno odsustvo s jedne sjednice	0	0	0	0	0	0	0
20.	Ljiljana Pirić	prisutna na svim sjednicama	0	8	8	0	17	1	3
21.	Petar Pišković	prisutan na svim sjednicama	0	1	0	0	1	0	0
22.	Darko Polić	prisutan na svim sjednicama	otišao ukupno 12 min prije kraja sjednica	11	8	1	18	0	2
23.	Mario Šušnjar	prisutan na svim sjednicama	otišao ukupno 97 min prije kraja sjednica	8	5	0	13	1	7
24.	Tomislav Topić	prisutan na svim sjednicama	0	3	2	0	12	0	3
25.	Milka Biško	najavljeno odsustvo s jedne sjednice	0	1	0	0	0	0	0

Monitoring aktivnosti vijećnika/ca Gradskog vijeća Široki Brijeg

Period monitoringa: 1.1. – 15.11.2022.

Stručna služba Gradskog vijeća Široki Brijeg redovno dostavlja pozive i materijale putem pošte, na sve upite i zahtjeve uredno odgovaraju, sjednice GV prenosi radio Široki Brijeg, također se emitira u video formatu preko live streaminga na službenom YouTube kanalu Grada Široki Brijeg, video prijenos se snima s više kamera i daje uvid kako glasaju gradski vijećnici/ce.

R.B.	Ime i prezime	Prisustvo/ odsustvo	Kasnio/la (minuta)	Pravio/la duže pauze (minuta)	Otišao prije kraja sjednice (minuta)	Diskusije	Replike	Ispravak netočnog navoda	Pitanja vijećnika/ ca	Inicijative	Prijedlozi vijećnika/ ca
1.	Vinko Topić	prisutan na svim sjednicama	0	0	0	25	1	3	0	0	1
2.	Tomislav Ćosić	prisutan na svim sjednicama	0	0	0	1	0	0	0	0	0
3.	Marinko Jelić	prisutan na svim sjednicama	0	7 min	0	1	0	0	0	0	0
4.	Josip Vidović	nenajavljeno odsustvo s jedne sjednice	0	0	47 min	1	0	0	0	0	0
5.	Tanja Grbešić	prisutna na svim sjednicama	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.	Mario Prskalo	prisutan na svim sjednicama	0	2 min	0	0	1	0	1	0	0
7.	Ivan Zovko	nenajavljeno odsustvo s jedne sjednice	0	0	0	2	0	0	0	0	0
8.	Stjepan Marić	prisutan na svim sjednicama	0	4 min	0	2	0	0	1	0	0
9.	Eva Suton	prisutna na svim sjednicama	2 min	0	44 min	0	0	0	0	0	0
10.	Mario Bubalo	prisutan na svim sjednicama	0	4 min	0	4	0	0	0	0	0
11.	Boro Hrkać	prisutan na svim sjednicama	0	3 min	0	0	0	0	0	0	0
12.	Ivana Grbešić	prisutna na svim sjednicama	0	0	0	0	0	0	0	0	0
13.	Tomislav Soldo	prisutan na svim sjednicama	0	2 min	0	0	1	0	0	0	0

14.	Eduard Kraljević	prisutan na svim sjednicama	0	13 min	0	0	0	0	0	0	0
15.	Marija Brekalo	prisutna na svim sjednicama	0	3 min	0	0	0	0	0	0	0
16.	Vlado Ćorić	prisutan na svim sjednicama	0	0	176 min	0	0	0	0	0	0
17.	Kristijan Crnjac	prisutan na svim sjednicama	0	5 min	0	16	2	1	3	5	10
18.	Tanja Kraljević (od 2. sjednice)	najavljeno odsustvo s dvije sjednice	10 min	0	0	0	0	0	2	0	0
19.	Josip Grbešić	najavljeno odsustvo s tri sjednice	0	0	169 min	1	0	1	2	0	0
20.	Zoran Zovko	prisutan na svim sjednicama	0	14 min	0	0	0	0	0	0	0
21.	Antonija Banožić	prisutna na svim sjednicama	11 min	11 min	36 min	3	5	0	17	0	4
22.	Dragan Rezić	najavljeno odsustvo s tri sjednice	0	0	0	0	0	0	0	0	0
23.	Josip Pinjuh	najavljeno odsustvo s dvije sjednice	0	0	60 min	0	0	0	1	0	0
24.	Dalibor Ravić	najavljeno odsustvo s jedne sjednice	0	5min	0	14	3	1	71	5	8
25.	Ivan Barać	najavljeno odsustvo s tri sjednice	6 min	0	0	17	4	0	22	2	8

Monitoring aktivnosti vijećnika/ca Gradskog vijeća Ljubuški

Period monitoringa: 1.1. – 15.11.2022.

Od stručne služba Gradskog vijeća Ljubuški na sve upite i zahtjeve uredno dobijemo odgovore, sjednice GV se prenose ili kasnije emitiraju na Radio Ljubuški, snimke sjednica se mogu pronaći na službenoj stranici Radio Ljubuški.

R.B.	Ime i prezime	Kasnio/la (minuta)	Diskusije	Pitanja vijećnika/ca
1.	Tihomir Kvesić	0	21	2
2.	Lujo Barbarić	0	0	0
3.	Mirjana Džajić	0	0	0
4.	Željko Keža	0	0	0
5.	Ivan Planinić	0	0	2
6.	Marijana Mucić	2 min	0	0
7.	Milenko Dropulić	0	0	0
8.	Mile Pilatić	0	0	0
9.	Edvard Bebić	0	0	0
10.	Ante Petrović	0	0	0
11.	Igor Vukojević	0	0	0
12.	Ivica Kraljević	0	0	0
13.	Miro Grgić	0	0	0
14.	Stojan Boras	40 min	0	0
15.	Drago Ereš	0	0	1
16.	Andelko Čolak	0	0	1
17.	Mladenka Bebek	0	0	0
18.	Ružica Mikulić	0	0	0
19.	Ante Ereš	0	0	0
20.	Miro Ćutuk	0	0	0
21.	Zdravko Herceg	0	0	2
22.	Lovre Dragičević	0	0	0
23.	Mario Bošnjak	0	0	0
24.	Mirela Čuvalo	20 min	0	1
25.	Zrinko Čuvalo	8 min	6	10

Monitoring aktivnosti vijećnika Gradskog vijeća Čapljina Period monitoringa: 1.1. – 15.11.2022.

CGS ili monitori ne prisustvuju na sjednicama Gradskog vijeća Čapljina, vodstvo vijeća nije dalo službenu dozvolu. Od stručne služba GV Čapljina uglavnom dobijemo odgovore na upite i zahtjeve, sjednice GV se prenose preko live streaminga na službenom YouTube kanalu Grada Čapljina, live streaming je započeo od 5. sjednice. Radiopostaja Čapljina prati svaku sjednicu i tonski zapisi su dostupni na web stranici radija, kao i prilozi o sjednicama i detaljnije informacije o usvojenim točkama. GV Čapljina, nema izabranog predsjednika/cu GV, sjednice vodi dopredsjednik.

R.B.	Ime i prezime	Otišao/la prije kraja sjednice	Diskusije	Replike	Ispravak netočnog navoda	Pitanja vijećnika/ca	Inicijative	Prijedlozi vijećnika/ca
1.	Pero Knežević	0	40	4	0	20	0	2
2.	Ante Prskalo	0	0	0	0	0	0	0
3.	Dragan Raguč	0	0	0	0	0	0	0
4.	Stanko Marić	0	0	0	0	0	0	0
5.	Magdalena Đurašković	0	4	5	0	0	0	4
6.	Nedjeljka Čuljak	0	0	0	0	0	0	0
7.	Miro Brajković	0	0	0	0	0	0	0
8.	Maja Goluža	0	2	0	0	0	0	0
9.	Damir Antunović	0	1	0	0	0	0	0
10.	Mateja Čolić	0	0	0	0	0	0	0

11.	Miro Jovanović	0	0	0	0	0	0	0
12.	Kristina Nikše	0	0	1	0	0	0	0
13.	Mario Babić	0	0	0	0	0	0	0
14.	Janja Andrić	0	0	0	0	0	0	0
15.	Mario Jurica	0	1	1	0	0	0	0
16.	Mirko Vasilj	0	31	14	0	19	0	3
17.	Pero Previšić	0	22	7	0	5	8	11
18.	Pavlović Ilijana	0	3	0	0	3	0	6
19.	Sandro Jurković	0	30	28	0	10	0	6
20.	Matej Vukančić	142 min	0	2	0	5	0	0
21.	Pero Čepo	159 min	3	0	0	6	0	0
22.	Inel Šejtanić	43 min	3	6	0	3	1	2
23.	Dženis Veledar	43 min	4	4	1	3	1	2
24.	Marijo Šimović	142 min	1	0	0	0	0	0
25.	Ethem Šaldo	0	2	0	0	0	0	0

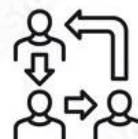
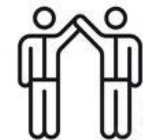
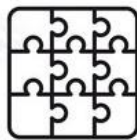
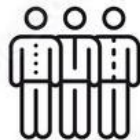
Podatke za Gradsko vijeće Stolac iz tehničkih razloga nismo u mogućnosti predstaviti u izvještaju monitoringa. Grad Stolac ne odgovara na upite i zahtjeve, kao ni gradsko vijeće. Sjednice GV se nigdje ne prenose i ne emitiraju.

1.5 Rad povjerenstava/komisija OV/GV

Većina Povjerenstava/komisije OV/GV aktivne su u svim OV/GV. Redovito se sastaju i jedini pisanim putem odgovaraju na upite građana ili institucija što se, ne može reći za izvršnu vlast. Vijećnici su članovi povjerenstava na osnovu stručnosti i interesa za rad.

U članstvo povjerenstava OV/GV treba uključiti predstavnike različitih interesnih skupina zajednice. OV/GV nemaju kriterije za odabir vanjskih članova povjerenstava, predlažu ih i o njima najčešće odlučuju sami vijećnici. Pozicije za vanjske članove povjerenstava OV/GV ne definiraju potrebnu stručnost, a pozivi za ove pozicije se ne objavljuju javno.

Povjerenstva rade i izvješćuju sukladno svom Poslovniku o radu/opisu poslova. Svaki član povjerenstva OV/GV trebao bi nazočiti na najmanje 75% od ukupnog broja sjednica povjerenstva godišnje, što uglavnom ispunjavaju. Općinski/gradski resursi nisu uvijek na raspolaganju za realizaciju plana rada povjerenstava. Za članove povjerenstava OV/GV nije organizirana obuka za stručno usavršavanje, što bi u budućnosti svakako trebalo uvesti, jer samim tim bi se dobila kvalitetnija razina rada i efikasnosti povjerenstava.

II Praćenje razine odgovornosti izvršne vlasti od strane OV/GV

Općinska/gradska vijeća imaju dužnost i obvezu pratiti rad izvršne funkcije općine/grad i provođenje odluka OV/GV. Ovdje pratimo i analiziramo kapacitete OV/GV za praćenje i nadgledanje rada izvršne funkcije lokalne vlasti. Odnosi se na praćenje kvalitete izvješća podnesenih OV/GV, kvalitetu i rokove za odgovore na vijećnička pitanja, poboljšanje odluka OV jer su one ključni instrument kojim OV/GV daje naloge izvršnoj funkciji vlasti. Odluke bi trebale sadržavati pismeno obrazloženje odgovarajućih povjerenstava OV/GV. Pored uključivanja detalja o procesu realizacije odluka, OV/GV bi trebala uvesti i bazu podataka o odlukama i praćenju provedbe odluka OV/GV.

2.1 Praćenje rada izvršne funkcije vlasti od strane OV/GV

Trenutno niti jedno od 11 OV/GV koje su predmet monitoringa, nema niti jednoga mehanizma kojim bi pratili provedbu vlastitih odluka. Pitanje „**Kako se provode naše odluke?**“ postavljeno je od strane samo nekolicine vijećnika/ca.

Izvršna funkcija vlasti obvezna je odgovarati na pitanja vijećnika a mjere za slučaj neodgovaranja nisu ugrađene u Poslovnik o radu niti jednog OV/GV. Izvršna funkcija vlasti bi trebala poštivati Poslovnik o radu OV/GV i naravno Zakon. Do sada, u općinama/gardovima gdje provodimo monitoring, načelnici/gradonačelnici i pomoćnici odgovaraju na pitanja vijećnika tijekom sjednica OV/GV ali i pismeno.

2.2 Obrazac za izvještavanje OV/GV

Niti jedno općinsko/gradsko vijeće, još uvijek nema izrađen obrazac za izvještavanje o provođenju odluka OV/GV koji bi bio usuglašen između OV/GV i subjekata koji izvještavaju OV/GV. Izvršna vlast trebala bi dostavljati izvješća sukladno usuglašenom obrascu. Na ovaj način OV/GV može pratiti provedbu svojih odluka i drugih usvojenih akata.

2.3 Proceduralna izrada i provedba odluka OV/GV

Predložene odluke bi se trebale dostavljati uz pismeno obrazloženje odgovarajućeg povjerenstva OV/GV, što na žalost, nije uvijek slučaj i zbog ovoga propusta izvršna funkcija vlasti može manipulirati OV/GV.

Procedure za provedbu odgovarajućih odluka ne uključuju odgovornu osobu/e, resurse i rokove provedbe kada je to moguće.

2.4 Baza podataka koja sadrži nove odluke OV/GV

Niti jedno od 11 OV/GV nema predstavu što se događa s odlukama koje usvajaju tj. ne znaju realizira li izvršna funkcija vlasti te odluke i u kojem stupnju. Niti jedno od 11 OV/GV nema bazu podataka o odlukama i izvršenju odluka i nema osobu zaduženu za korištenje i održavanje takve baze odluka. Baza podataka o odlukama OV/GV bi trebala biti dostupna na zahtjev svih zainteresiranih, i vijećnika/ca i građana.

Kvartalne informacije/izvješća za OV/GV trebale bi sadržavati pregled odluka koje su usvojene, provedene te razloge za neizvršavanje odluka (ako postoje). Udio izvršenih odluka trebao bi se stalno povećavati. Vidljivo je da se previše odluka donosi ad hoc, te broj izvanrednih odluka premašuje broj planiranih odluka u Programu rada za tekuću godinu. Samim tim može zaključiti da je Program rada OV/GV neplanski.

III Komunikacija s građanima

Podrazumijeva praćenje komunikacije između vijećnika/ca i građana. Vijećnici/ce su izabrani da zastupaju interese građana/ki tijekom svoga mandata i trebaju imati pregled, te stalno poboljšavati komunikaciju sa građanima, suradnju sa mjesnim zajednicama, nevladinim sektorom i drugim interesnim skupinama. Vijećnici/ce trebaju imati izravnu vezu sa glasačima i razraditi mehanizme kojima OV/GV dobiva povratne informacije od građana/ki. Iz ovog razloga, neprihvatljiva je činjenica da se 73 vijećnika/ce u 11 OV/GV nikada nije javilo za riječ!

Građani/glasači također moraju biti upoznat s time da imaju pravo, a vijećnicima/cama je to između ostalog i dužnost, da putem razgovora i pitanja mogu neizravno utjecati kako na proces donošenje odluka, tako i na isticanje problematike koja je njima vrlo bitna.

Vijećnici OV/GV često postavljaju pitanja tijekom aktualnog sata i ističu da je to pitanje rezultat razgovora sa građanima, što je potrebno istaknuti kao pozitivni pomak u komunikaciji vijećnika OV/GV sa građanima.

3.1 Mehanizmi za komunikaciju između OV/GV, vijećnika/ca, radnih tijela i građana

Mehanizmi za komunikaciju između OV/GV, vijećnika/ca, radnih tijela i građana nisu uspostavljeni i definirani internim dokumentima.

Mehanizmi za komunikaciju podrazumijevaju:

- sjednice OV/GV i sjednice povjerenstava otvorene za javnost (sudjeluju samo neke NVO uz pisani zahtjev);
- da OV/GV diskutira o pitanjima (inicijativama) pokrenutim od strane građana (za sada se na sjednicama OV/GV rijetko diskutira o inicijativama građana, MZ ili NVO);
- poticanje građana na prijavu za pozicije u tijelima OV (izbor za članove povjerenstava OV/GV nisu transparentni a predlažu ih i biraju političke stranke);
- odgovornost za suradnju s pojedinačnim mjesnim zajednicama trebaju biti podijeljene među vijećnicima/cama (nema rasporeda vijećnika/ca za suradnju sa MZ).

3.2 Ocjenjivanje rada OV/GV i vijećnika/ca od strane građana

Općinska/Gradska vijeća nemaju uspostavljene procedure za ocjenu rada OV/GV i vijećnika/ca, ne provode ankete o radu OV/OV među građanima i mjesnim zajednicama. Anketiranjem građana, vijećnici/ce OV/GV će dobiti odgovore od građana što točno moraju mijenjati i/ili poboljšati u svom radu.

3.3 Mehanizmi za sudjelovanje građana

Oblici neposrednog sudjelovanja građana u lokalnoj samoupravi su: **referendum; zbor građana; građanska inicijativa; javna rasprava; radionica; pismeni prijedlozi, primjedbe i sugestije; ankete i drugi oblici koji nisu zabranjeni zakonom ili drugim propisom.**

Također se mora naglasiti da i sami građani nisu svjesni mogućnosti utjecaja na rad OV/GV, jer svaki stanovnik općine ima pravo na neposredno sudjelovanje u kreiranju lokalne politike

putem općinskih/gradskih vijećnika/ca. Općinski vijećnici su izabrani od strane stanovnika općine i dužni su iznositi njihovu problematiku, pitanja, te kontinuirano raditi u korist građana-glasača. Svaki stanovnik općine ima najmanje jednog predstavnika iz svoje mjesne zajednice, mjesnog područja ili kvarta, koji bi mogao i kojemu je dužnost iznijeti javno problematiku.

Osim neposrednog sudjelovanja u kreiranju lokalne politike građana-glasača putem općinskih vijećnika, postoji i mogućnost korištenja Zakona o slobodi pristupa informacija, koji omogućuje slanje ciljanog upita općinskom načelniku/gradonačelniku, općinskim vijećnicima, općinskom vijeću, općinskim službama i ostalim institucijama i samim tim dobiti uvid u određenu sferu djelovanja.

Navedeni mehanizmi za sudjelovanje građana ne promoviraju se i ne objavljuju javno. Mjesne zajednice su zakonom propisan mehanizam za sudjelovanje građana u procesima odlučivanja, ali još uvijek nisu dovoljno prepoznate niti korištene od strane OV/GV. Nema redovitih sastanaka OV/GV sa predstavnicima MZ.

Također, lokalni mediji imaju vrlo veliku ulogu u informiranju stanovništva o lokalnoj politici. Nije dovoljno najaviti održavanje sjednice OV-a i pročitati dnevni red. Mnoge od točaka dnevnog reda nisu jasne građanima, što one donose, odnosno koje uvijete, obaveze i prava, te na koji način će utjecati na same građane. Potrebno je osmisliti kvalitetan radijski program, u kojem bi prije svega bila dana potpuna informacija o dnevnom redu, te što izglasavanje pojedinih točaka predstavlja za stanovništvo. Osim toga, akteri u emisijama mogu biti vijećnici OV/GV, predsjednik OV/GV, načelnik/gradonačelnik, stručne službe.

IV Participacija – Analiza istraživanja među građanima/kama u 12 općina/gradova

- Drvar, Bosansko Grahovo, Glamoč, Livno, Kupres, Tomislavgrad, Posušje, Široki Brijeg, Grude, Ljubuški, Čapljina i Stolac -

Centar za građansku suradnju je na početku projekta (januar 2021.) proveo temeljno/početno istraživanje među najmanje 980 građana kako bi procijenili 1) razina zadovoljstva građana pružanjem lokalnih usluga i 2) razinu transparentnosti i odgovornosti lokalne samouprave u donošenju odluka. U novembru 2022. godine provedeno je konačno/finalno istraživanje tj. anketa među 1059 građana kako bismo usporedili napredak u ovoj oblasti na kraju projekta. Niže su rezultati finalnog istraživanja sa naglaskom na napredak ili nazadovanje u pojedinim oblastima participacije građana i rada lokalnih vlasti.

Organizacije civilnog društva imaju ključnu ulogu u društvenoj transformaciji koja će voditi ka održivom odnosu i dijalogu između jedinica lokalne samouprave i njihovih građana. Ovo je najznačajniji zaključak analize koja je provedena kao aktivnost projekta „Promoviranje participacije građana u lokalnoj samoupravi“, koji obuhvaća 12 općina jugozapadne Bosne i Hercegovine, i koji se zalaže za aktivno sudjelovanje vijeća mjesnih zajednica i lokalnih organizacija civilnog društva u procesima donošenja odluka na lokalnom nivou.

Promocija aktivnog sudjelovanje vijeća mjesnih zajednica (MZ) i lokalnih organizacija civilnog društva (OCD) iz 12 općina/gradova JZ BiH u donošenju lokalnih odluka izgradnjom njihovih kapaciteta za sudjelovanje u općinskom planiranju, donošenju politika i proračuna. Povećava ulogu MZ i organizacija civilnog društva kroz umrežavanje, treninge, razvoj relevantnih politika, zagovaranje, edukativne i motivacijske publikacije, monitoring učinka lokalne samouprave, razmjenu najboljih praksi, motivacijske predizborne javne rasprave i konkretnu pomoć u zajednici u rješavanju problema korištenjem lokalnih resursa i medijskog programa, kako bi postali aktivniji i učinkovitiji u predstavljanju potreba i prioriteta svojih zajednica i na taj način uspostavljanju partnerstva s jedinicama lokalne samouprave.

4.1 Oblici sudjelovanja građana u upravljanju na lokalnom nivou

U međunarodnoj praksi moguće je identificirati prilično širok spektar oblika sudjelovanja građana u upravljanju na lokalnom nivou. Značajniji modeli sudjelovanja građana uključuju i sljedeće:

- **referendum** (u različitim modalitetima), skupštine svih građana, narodna ili građanska inicijativa;
- **zborovi građana, paneli** i drugi oblici kolektivnih političkih konsultacija;
- **konzultacije i komunikacija** putem elektronskih medija i interneta, učešće u anketama;
- **informiranje građana** na inicijativu lokalnih vlasti i traženje informacija od strane građana;
- **podnošenje peticija, prijedloga, predstavki i pritužbi građana**, obraćanje ombudsmanu i sličnim institucijama;
- **upućivanje javne kritike organima vlasti;**

- **djelovanje preko interesnih grupa, lokalnih medija ili u okviru udruženja građana**, odnosno nevladinih, humanitarnih, profesionalnih i drugih organizacija građana;
- **neformalne kolektivne akcije, susjedske inicijative, susjedska/komšijska vijeća**;
- **protesti, mirna okupljanja i demonstracije**;
- **školski odbori, savjeti korisnika usluga** i druga savjetodavna tijela;
- **individualni oblici učešća** u vidu dobrotvornih i filantropskih akcija;
- **organizirano prikupljanje sredstava** za zajedničke potrebe u vidu mjesnog samodoprinosu;
- **organiziranje dopunskih uslužnih djelatnosti** (na primjer, u oblasti uređenja zelenih površina ili sigurnosti dijela naselja), itd.

Sasvim očekivano, prisustvo različitih oblika sudjelovanja građana i kvaliteta njihove primjene razlikuje se od zemlje do zemlje, pri čemu se, naravno, očekuje da društva razvijenije demokratske prakse odskaču i u kvalitativnom i u kvantitativnom smislu.

4.2 Sudjelovanje građana u procesu donošenja odluka iz perspektive građana/ki

Istraživanje je provedeno na području 12 općina/gradova: Drvar, Bosansko Grahovo, Glamoč, Livno, Kupres, Tomislavgrad, Posušje, Široki Brijeg, Grude, Ljubuški, Čapljina i Stolac, a uzorak istraživanja je 1059 građana/ki.

Više od pola ispitanih građana, 52,9%, ne poznaje mehanizme za sudjelovanje građana u procesu donošenja odluka koji su propisani zakonom i statutom općine/grada u kojem žive. Za razliku od njih, 47,1% građana smatra da zna koji mehanizmi im stoje na raspolaganju u donošenju lokalnih odluka. Sa ovim inicijalnim pitanjem korespondira i činjenica da 606 građana/ki nikada nije sudjelovalo u radu zбора građana u svojoj mjesnoj zajednici, tj. općini/gradu u kojem žive. Nasuprot njima, iskustvo učešća u zboru građana ima 39,9% građana/ki.

Očekivano, složeniji oblici sudjelovanja građana bilježe još lošije pokazatelje, pa tako tek 40,2% građana/ki potvrđuje iskustvo pokretanja ili sudjelovanja u nekoj lokalnoj inicijativi, dok visokih 59,8% ispitanih građana/ki nikada nisu pokrenuli niti sudjelovali u građanskoj inicijativi na području njihove mjesne zajednice, odnosno općine/grada. Pokazatelji su još i lošiji kada je u pitanju referendum kao oblik direktnog sudjelovanja građana u odlučivanju, pa je tako priliku da učestvuje u referendumu imalo 29,4%, dok 70,6% ispitanih građana/ki nikada nije sudjelovalo u ovom vidu odlučivanja o lokalnim pitanjima.

Čak 274 ispitanika/ce nisu sudjelovali u mehanizmima participacije u odlučivanju na lokalnoj razini. Ukoliko su uzeli učešće u nekom od mehanizama sudjelovanja u odlučivanju, to je najvećem broju slučajeva bilo povezano sa pokretanjem inicijativa za zaštitu i unapređenja životne sredine (24,6%), iza čega slijede pokretanje inicijative za komunalno uređenje naselja, održavanje čistoće ulica, uređenje i održavanje zelenih površina (22,4%) i pokretanja inicijative za izgradnju, održavanje i korištenje lokalnih putova i drugih komunalnih objekata i načina osiguravanja financijskih sredstava za tu namjenu (20,7%). Čak 313 građana/ki je odgovorilo da nisu sudjelovali u rješavanjima ijednog navedenog problema u zajednici.

Angažirani građani su se u manjim procentima uključivali u sudjelovanje u raspisivanje i provođenjem referenduma tj. Statutom i drugim aktima mjesne zajednice predviđene potrebe

od neposrednog interesa za građane, utvrđivanje potreba i interesa u oblasti civilne zaštite, odnosno zaštite od elementarnih i drugih nepogoda (zaštita zdravlja stanovnika, npr. epidemija, pandemija) ili u pokretanje inicijativa za donošenje i izmjenu propisa i općih akata iz nadležnosti općine/grada, kao i sudjelovanje u planiranju, donošenju i praćenju realizacije proračuna/budžeta općine/grada.

Ispitani građani prepoznaju i druge načine koji im omogućavaju sudjelovanje u odlučivanju, pa tako njih 46% vidi mjesne zajednice kao legalni mehanizam sudjelovanja građana, dok 32,3% građana sudjelovanje građana u procesu odlučivanja povezuje sa djelovanjem udruženja, tj. nevladinih organizacija, a nešto veći procent (35,8%) građana prepoznaje i javne rasprave kao mehanizam sudjelovanja. Sastanci sa općinskim čelnicima i političkim strankama (28,5%), protesti stanovnika (25,6%), te sudjelovanje građana u donošenju općinskog/gradskog budžeta (23,7%), također su, ali u nešto manjim procentima, prepoznati kao mehanizmi sudjelovanja građana u odlučivanju.

Svojim aktivnim sudjelovanjem u javnom životu dobiva se mogućnost da se javno iskažu potrebe, želje i interesi smatra 51,7% ispitanih građana/ki, dok njih 33,6% smatra da aktivno sudjelovanje vodi ka usklađivanju svojih interesa sa interesima sugrađana, ostvarujući osjećaj pripadanja zajednici. Građani/ke sudjelovanje u javnom životu, također povezuju sa mogućnošću da stječu nova znanje i vještine za rješavanje problema (32,5%), ili, pak, ostvarivanje promjena u zajednici tako što direktno sudjelujemo u procesu donošenja odluka o njenom razvoju (32,7%), odnosno stječu iskustva i znanja potrebna za izgradnju suradnje sa lokalnim vlastima (26,2%).

Volonterskim radom, odnosno građanskim aktivizmom, u lokalnoj zajednici bavilo se 49,2% ispitanih građana/ki, dok njih 50,8% to nikada nije učinilo.

U odgovoru na pitanje o intenzitetu suradnje sa mjesnom zajednicom, lokalnom NVO ili medijima u pogledu rješavanja nekog od problema u lokalnoj zajednici ne može se govoriti o razvijenoj praksi suradnje, budući da tek 5,2% ispitanih vrlo često, za razliku od 22,9% ispitanih građana koji to čine rijetko, 23,8% nikada ili samo kada treba 28,6%.

U pogledu svog uvjerenja da mjesne zajednice, NVO i različita udruženja i građani imaju utjecaj na lokalne vlasti u procesu odlučivanja, čini se da građani/ke prilično podijeljeni. Čak 175 ispitanik/ca su mišljena da navedeni mehanizmi nemaju nikakav utjecaj, dok samo 65 osoba misli da mjesne zajednice, NVO i različita udruženja te građani imaju velik utjecaj na lokalnu vlast u procesu odlučivanja.

Na pitanje u anketi: Jeste li zadovoljni kvalitetom pružanja usluga vaše Općinske/Gradske vlasti (OV, uprava, administracija,...)?, čak 40,9% građana/ki je srednje zadovoljno tj. odabralo je ocjenu tri, vrlo zadovoljno (ocjena 5) je 5,2% osoba, dok 14% građana i građanki nije nimalo zadovoljno kvalitetom usluga općinske/gradske vlasti.

Samo 4,9% ispitanika misli da je razina transparentnosti i odgovornosti lokalnih vlasti u procesu donošenja odluka dobra, dok 18,1% građana i građanski misli da je razina vrlo niska, ili njih 22,7% misli da je transparentnost i odgovornost lokalnih vlasti niska.

Usporedna tabela: Istraživanje – participacija građana

Pitanje	Rezultati 2021 (980 građana)	Rezultati 2022 (1059 građana)	Ostvareni napredak (%)
Znate li koji su mehanizmi sudjelovanja građana u procesu donošenja odluka ...?	Zna - 38,2%	Zna - 47,1%	8,9 %
Jeste li ikada sudjelovali na zboru građana u vašoj mjesnoj zajednici ili općini/gradu?	Da - 29,6%	Da - 39,9%	10,3%
Jeste li ikada sudjelovali na referendumu u vašoj općini/gradu ili mjesnoj zajednici?	Da - 19,1%	Da - 29,4%	10,3%
Jeste li ikada pokrenuli ili sudjelovali u nekoj građanskoj inicijativi u vašoj MZ ili općini/gradu?	Da - 22,7%	Da - 40,2%	17,5%
Jeste li ikada volontirali u vašoj lokalnoj zajednici (građanski aktivizam)	Da - 44,7%	Da - 49,2%	4,5%
Kako često surađujete sa Vašom MZ, lokalnom udrugom ili medijima vezano za rješavanje nekog od problema u vašoj lokalnoj sredini?	2,3 % - često	5,2% - često	2,9%
Jeste li zadovoljni kvalitetom pružanja usluga vaše Općinske/Gradske vlasti (OV, uprava, administracija)?	-	40,9% građana srednje zadovoljno (ocjena 3)	-
Ocijenite razinu transparentnosti i odgovornosti lokalnih vlasti u procesu donošenja odluka?	-	samo 4,9% ispitanika/ca misli da je razina transparentnosti i odgovornosti dobra	-

Rezultati istraživanja nedvosmisleno ukazuju na činjenicu da lokalne zajednice, kako organi lokalne samouprave tako i sami građani, imaju prilično rezerviran odnos spram neformalnih i formalnih oblika neposrednog sudjelovanja građana u procesima odlučivanja, kao i odsustvo interesa za aktivnije zalaganje za afirmaciju ovog oblika upravljanja lokalnim poslovima. Razloge za ovakvo stanje sa sigurnošću možemo potražiti u:

- Izraženoj političkoj kulturi koja nije sklona aktivnom građanskom sudjelovanju koju održava nizak nivo znanja i svijesti građana o njihovim pravima i slobodama, ali i samim nadležnostima jedinica lokalne samouprave;
- Općoj nezainteresiranosti građana za poslove lokalne samouprave koja se objašnjava lošim životnim standardom većine građana, nedostatkom slobodnog vremena, informacija i znanja;
- Nerazvijenom i neefikasnom praksom neposrednog sudjelovanja građana;
- Nedovoljno razvijen politički i pravni okvir za snažnije uključivanje građana u procese odlučivanja lokalnih zajednica;
- Problematično niski ljudski, materijalni i financijski kapaciteti jedinica lokalne samouprave neophodni za neometano održavanje i efikasno djelovanje cjelovitog sistema sudjelovanja građana u odlučivanju.

Čini se da postojeći mehanizmi neposrednog sudjelovanja građana, utvrđeni zakonom i statutarnim odredbama na nivou jedinica lokalne samouprave, u principu služe formalnom

zadovoljavanju odredbi Evropske povelje o lokalnoj samoupravi i, primjera radi, Preporuke 19 (2001) „Učešće građana u javnom životu na lokalnom nivou“ bez ambicije lokalnih aktera, bez izuzetka, da ih privedu pravoj namjeni i osnaže demokratsku praksu u lokalnim samoupravama.

U takvom okruženju značajnu, gotovo presudnu, ulogu imaju organizacije civilnog društva (OCD) koje se ističu kao jedini lokalni akteri koji, u pojedinim slučajevima, raspolažu potrebnim resursima i vještinama neophodnim za preuzimanje liderstva u dugoročnom procesu snaženja neposrednog sudjelovanja građana u lokalnim poslovima. Značaj OCD ogleda se u doprinosu koji mogu dati u jačanju participativne političke kulture i svijesti o građanskom aktivizmu. Dodatno, OCD imaju veliki značaj za sveukupni razvoj društva, a posebno za neposredno sudjelovanje građana u odlučivanju. Njihovo djelovanje može doprinijeti prevazilaženju problema pasivnosti koji se razvija kod građana kojima nedostaje povjerenje u institucije lokalne vlasti. Pored toga, OCD imaju kapacitete da artikuliraju stavove građana o pitanjima koja su značajna za razvoj lokalne zajednice i prevedu ih u prijedloge lokalnih politika za koje se zalažu kod organa lokalne vlasti. U slučajevima kada lokalne i mjesne samouprave ne ispunjavaju svoje funkcije i dužnosti u pogledu omogućavanja neposrednog sudjelovanja građana, OCD su te koje na sebe u ozbiljnoj mjeri mogu preuzeti odgovornost za efikasno i efektno zadovoljavanje prava građana na informiranje, konsultiranje, podnošenje predstavlki, peticija i pritužbi, i neposredno odlučivanje. Održavanje sistema neposrednog sudjelovanja građana od strane OCD je jedna vrsta pritiska na lokalne vlasti i prevazilaženje problema zatvorenosti njihovih institucija. Prepoznavanje potreba i interesa građana, njihovo artikuliranje, a zatim i javno zastupanje putem OCD vodi podizanju svijesti i mobiliziranju podrške građana borbi za snaženje i intenzivniju primjenu širokog spektra mehanizama i oblika neposrednog sudjelovanja građana u poslovima lokalne samouprave. U specifičnom trenutku kada povjerenje građana u predstavničku demokraciju i njene institucije opada, OCD imaju historijski zadatak da povedu građanski pokret koji će voditi razvoju neposredne demokracije, shvaćene kao dopune ustanovama predstavničke demokracije, i ustanovljavanju efikasne prakse neposredno sudjelovanja građana u procesima odlučivanja. Pred OCD jugozapadne Bosne i Hercegovine je izazovna misija koja ima veliki potencijal da doprinese održivom razvoju lokalnih zajednica ove regije.

Zaključci i preporuke

Općine/gradovi u Kantonima 8/ŽZH i 10/HBŽ te Gradovi Čapljina i Stolac nisu u dobrom položaju. Obveze općina/gradova nisu u razmjeri s prihodima tj. ne raspoložu resursima koji se nalaze na njenom teritoriju, niti dobivaju adekvatnu naknadu za korištenje istih, nemaju utjecaja na dodjelu koncesija na svom prostoru i nisu zaštićene financijski slabije općine/gradovi.

Općine/gradovi su suočene s nedostatkom vlastitih stručnih kapaciteta za provođenje odgovarajućih reformi, s nedostatkom političke volje da se reformi lokalne uprave pristupi cjelovito i sustavno, s nedostatkom svijesti i razumijevanja o potrebnim promjenama, s utjecajem politike na funkcioniranje lokalne uprave i političkim pritiskom te ovisnost lokalne uprave o višim razinama vlasti. Nedovoljna je suradnja općinske/gradske uprave i privatnog sektora, a slab je utjecaj trećeg, civilnog sektora.

S druge strane, lokalna uprava je još uvijek birokratizirana, nije ciljno i korisnički orijentirana. Iako ima pomaka u razini principa i mehanizama dobre uprave, može se zaključiti da lokalna uprava još uvijek nije efikasna i nije transparentna, što kao posljedicu ima nedostatak povjerenja građana a dovodi se u direktnu vezu s nepotizmom i korumpiranošću. Niska je razina participacije, tj. sudjelovanja građana u procesu donošenja važnih odluka i oblikovanju javnih interesa.

Važno je naglasiti da su građani u svim općinama/gradovima vrlo neaktivni i ne koriste mehanizme kojima mogu neposredno sudjelovati u kreiranju i provođenju lokalne politike. Takvo stanje jednim dijelom je rezultat činjenice da građani nisu informirani o svojim zakonskim pravima i obvezama, a drugi dio je vezan za uvriježeno mišljenje stanovništva općina/gradova da ne mogu ništa promijeniti. Takvo stanje svijesti može se promijeniti prije svega edukacijom stanovništva putem okruglih stolova, brošura, javnih debata, radio emisija - koje bi na prvom mjestu morale organizirati općine/gradovi, a potom i nevladine organizacije, koje bi općine i gradovi napokon trebale vidjeti kao partnera i saveznika.

Praćenjem rada OV/GV i analizom rada općinskih uprava donosimo slijedeće zaključke s preporukama radi unaprjeđenja rada obje funkcije općinske/gradske vlasti:

1. Kada govorimo o planiranju i izradi Programa rada OV/GV za jednu godinu u svih 10 općina/gradova Kantona 8/ŽZH i Kantona 10/HBŽ, niti jedno vijeće nema realno planiranje nego se planovi rada izrađuju ad hoc što potvrđuje broj usvojenih neplaniranih odluka.

Preporuka: *Općinska/gradska vijeća i uprave moraju ozbiljnije i objektivnije, na realnoj osnovi i potrebama stanovnika i strategiji razvoja izraditi Program rada odnosno planirane odluke. Potrebno je i održavanje tematskih sjednica i informiranje o temama koje čak i nisu u djelokrugu rada OV/GV, jer imaju dužnost da ukazuje na problematiku za koju su nadležne više razine vlasti.*

2. Povjerenstva za propise OV/GV, tajnici/e OV/GV i predsjednici/ce OV/GV ne ispituju zakonitost odluka koje dostavlja izvršna vlast iako su prema Zakonu odgovorni i jedni i drugi. Događa se da odgovorni ljudi OV/GV nisu upoznati s osnovnim zakonskim propisima kojima se regulira rad OV/GV kao ni interne dokumente koje su sami usvojili – Poslovnik o radu i Program rada. Ovo pruža mogućnost izvršnoj vlasti da manipulira općinskim/gradskim vijećem.

Preporuka: *Službe OV/GV, tajnik/ca OV/GV, odgovarajuća povjerenstvo/komisije i vijećnici*

moraju se dobro upoznati sa zakonskom propisima koji reguliraju rad OV/GV te moraju preispitati zakonitost svake predložene odluke.

3. Niti u jednoj općini/gradu, predsjednik/ca OV/GV, stručna služba i vijećnici/ce nemaju redovitu namjensku, stručnu obuku ili usavršavanje na početku ili tijekom mandata.

Preporuka: *U procesu planiranja općinskih/gradskih budžeta/proračuna potrebno je uključiti programe usavršavanje za općinske kadrove u obje funkcije vlasti.*

4. Trenutno niti jedno OV/GV ne prati provedbu vlastitih odluka i drugih dokumenata koje usvaja.

Preporuka: *Jasno definirati mehanizme kojima bi pratili provedbu vlastitih odluka te izraditi bazu podataka o odlukama i izvršenju odluka, zadužiti osobu za korištenje i održavanje baze odluka, izraditi obrazac za izvještavanje koji bi bio usuglašen između OV/GV i izvršne funkcije lokalne vlasti.*

5. Općine ne koriste mehanizme za sudjelovanje građana, ne promoviraju ih i javno ne objavljuju. Zapreke partnerstvu s građanima, MZ i NVO nisu bazirane samo na novcu ili politici nego na kvaliteti organiziranja jedne općine/grada.

Preporuka: *Održavati redovite sastanke OV/GV i uprave s predstavnicima MZ, zakonom propisanim mehanizmom za sudjelovanje građana u procesima odlučivanja.*

6. Iako općine/gradovi tvrde da imaju ili pripremaju formiranje Odjela za razvoj (ORO), možemo zaključiti da neke od općina/gradova nemaju uspostavljene i osposobljene ORO kao tim.

Preporuka: *Što prije Odlukom OV/GV formirati odjele za razvoj sa detaljnim opisom poslova, programom rada, a tim ORO stručno osposobiti za izradu projekata prema strategiji razvoja i namicanje sredstava za provedbu tih projekata ne samo iz općinskog/gradskog proračuna nego i drugih izvora financiranja (ministarstva, EU i drugi donatori u BiH).*

7. Strateški planovi razvoja u četiri općine ili nisu izrađeni ili nisu dopunjeni u suradnji sa građanima, MZ i NVO ili nisu dostupni javnosti.

Preporuka: *Izraditi/dopuniti i provoditi strateški plan u suradnji s MZ, NVO i građanima.*

8. Općine ne uključuju građane/ke u pripremu i izvršenje proračuna. Najveći problem je u tome što građani, udruge/nevladine organizacije i predsjednici mjesnih zajednica dostavljaju prijedloge za proračun koji se razmatraju na sjednicama OV ali se u pravilu ne usvajaju. Isti slučaj je i sa prijedlozima vijećnika/ca za Proračun u vidu amandmana. Rijetko koji bude prihvaćen.

Preporuka: *Pored javne rasprave za korisnike proračuna i građane, općine/gradovi trebaju nacrt Proračuna obvezno slati na raspravu u mjesne zajednice i bez pribavljenog pisanog mišljenja svih Vijeća MZ ne bi trebale usvajati proračun.*

9. Općine/gradovi nisu donijele odluku kojom se uskladuje unutarnji ustroj sa zakonskom regulativom, strateškim prioritetima i raspoloživim resursima, što koči razvoj i pruža prostor za razne manipulacije.

Preporuka: Što prije uskladiti unutarnji ustroj sa zakonskom regulativom, strateškim prioritetima i raspoloživim resursima i europskim standardima.

10. U odnosu na prethodnu godinu, iako općine tvrde suprotno, razvojni dio tekućeg proračuna nije povećan.

Preporuka: Kvalitetnim planiranjem i reformom unutarnjeg ustroja općinskih/gradskih uprava, povećati proračunska ulaganja u razvoj općine/grada.

11. Broj uposlenih u općinama/gradovima u odnosu na broj stanovnika i visinu budžeta/proračuna je prevelik kao i postotak sredstava koji se iz budžeta/proračuna odvaja na plaće uposlenika općine/grada. Racionalizacija u smislu broja, stručnosti i profila uposlenih pruža mogućnost povećanja kapitalnih ulaganja koja će kreirati uvjete za nova radna mjesta i gospodarski rast.

Preporuka: Odlukom o usklađivanju unutarnjeg ustroja općine/grada racionalizirati broj uposlenih.

12. Loša situacija u lokalnoj samoupravi neće biti radikalno promijenjena na bolje bez jasno definiranih i potpunih nadležnosti te povećanja postotka od ukupnih javnih prihoda namijenjenih za funkcioniranje općina/gradova (trenutno u FBiH 8,42%, u RS 24%).

Preporuka: Općine trebaju iskoristiti sve dostupne zakonske mogućnosti uključujući princip supsidijarnosti, za vraćanje odnosno jasno definiranje nadležnosti uz pripadajuća financijska sredstva (u skladu s Europskom poveljom o lokalnoj samoupravi i Zakonom o načelima lokalne samouprave FBiH).

Centar za građansku suradnju, Livno

Gabrijela Jurkića 16 (Livnopotovi)

80101 Livno, Bosna i Hercegovina

Tel/fax: +387 34 202 770

E-mail: cgs-li@tel.net.ba; web: <https://cgslivno.org/>